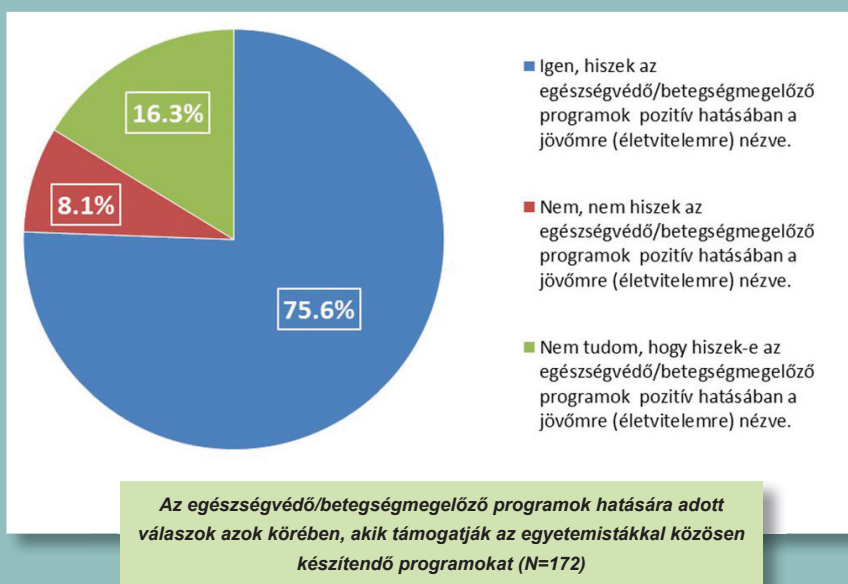


# EGÉSZSÉGNEVELÉS MÁSKÉPP

**A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény értelmében 2016-tól az érettségire bocsátás feltételei között szerepel az 50 óra kötelező iskolai közösségi szolgálat (továbbiakban IKSZ) teljesítése és igazolása. Az IKSZ egy nevelési célzatú pedagógiai eszköz, mely a fiatalok tapasztalatszerzését hivatott elősegíteni. Hazai és nemzetközi szakirodalom egyaránt bizonyítja, hogy az ilyenfajta programoknak érzékenyítő hatásuk lehet.**

Kutatócsoportunk meggyőződése, hogy az IKSZ céljai – mint például a szociális érzékenyítés, tapasztalatszerzés, attitűdfőmálás, felelősségvállalás erősítése – összecsengnek a középiskolai egészségnevelő programok céljaival. A magyar fiatalok egészségmagatartása elmarad az európai átlagtól. Az ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and other Drugs) 2011-es felméréséből kiderül, hogy a 16 éves magyar fiatalok 37%-a gyűjtött rá a megkérdezést megelőző 30 napban, ezzel szemben az európai átlag 28%. Ráadásul ezek az adatok romló tendenciát mutatnak a korábbi évek eredményeivel összehasonlítva, hiszen a fiatal dohányzók havi és napi prevalencia értéke is növekedett. Pedig az egészséggel összefüggő attitűdök leghatékonyabban a fiatal életkorokban és interaktív tudásadási módszertannal befolyásolhatóak helyes irányba.

Kutatásunk kiindulópontját a „TANTUdSZ – Tanulj, tanítsd, tudd!” ifjúsági egészségnevelő program jelentette. A hiteles tudásadást, a kreativitást, s a gyakorlatorientáltságot képviselő TANTUdSZ program az egészségtudományi, valamint a pedagógusképző karok hallgatói, valamint a fiatalabb korosztályok közötti interakciót segíti elő. Az IKSZ remek keretet adhatna egy olyan hatékony egészségnevelő programnak, mint a TANTUdSZ program koncepciója. Ennek az újszerű és élményközpontú programnak a lényege, hogy összekössük a kötelezően teljesítendő IKSZ-t az egészségnevelő programokkal. A programban résztvevő középiskolai diákok, egyetemistákkal együttműködve – folyamatos tutori segítség mellett – egészségnevelő foglalkozáso-



kat készítenének és bonyolítanának le kisebb gyermekek számára az IKSZ keretein belül, azt teljesítve. Ez egy kiváló lehetőség lenne a felsőoktatásban tanuló hallgatók számára is, hiszen egy erős tutori jelenlét mellett össze tudna kapcsolódni 3 korcsoport, így az egyetemisták a középiskolásokkal karöltve átadhatják tudásukat és jó mintát mutathatnak a fiatalabb gyermekeknek.

Kérdőíves felméréssel végzett kutatásunk egyik célja az volt, hogy kiderítsük van-e létjogosultsága a TANTUdSZ programnak.

Kvantitatív kérdőíves felméréseinket két budapesti, két dunántúli és két kelet-magyarországi gimnázium 10–11–12. évfolyamos diákjai körében végeztük 2015 november–decemberében. A kérdőívek kitöltéséhez egyrészt beszereztük az iskolaigazgatók támogató levelét, másrészt az egyes KLIK (Klebelsberg Intézményfenntartó Központ) tankerületi igazgatók engedélyét is. A

kérdőív 36 kérdését 4 témakör – egészségvédő, betegségmegelőző programok; egészségkockázati és egészségtámogató magatartások; önkéntesség, iskolai közösségi szolgálat; szociodemográfiai kérdések – köré csoportosítottuk. Kutatásunk e fázisában is kíváncsiak voltunk – főként a fővárosi és vidéki válaszadók számának kiegyensúlyozottsága miatt – a diákok egészségvédő programokkal és az IKSZ-szel összefüggő tapasztalataira, motiváltságára, attitűdjeire.

Célunk volt, hogy még több fiatal véleményét ismerjük meg a tervezett TANTUdSZ program tutoriális módszertanáról.

A kérdőív kitöltése elektronikus úton (online link segítségével) történt, önkéntes és anonim alapon. Összesen 492-en töltötték ki, ebből 51,8% fiú, 48,2% lány. A válaszadók 29,3%-a a 10. évfolyamban, 28,3%-a a 11. és 42,5%-a a 12. évfolyamban járt. A diákok

48,2%-a fővárosi iskolák tanulói, 51,8% vidéki (megyeszékhely) iskolákba jár, azaz a fővárosi és vidéki válaszadók számának megoszlása körülbelül fele-fele volt.

A diákok 92,1%-a már részt vett – valamilyen mértékben – az IKSZ keretein belül szervezett tevékenységben. Ugyanakkor csupán 48,7%-uk jellemezte eddigi IKSZ-es tapasztalatait inkább (leginkább) csak pozitív tapasztalatként. A válaszokból kiderült, hogy a diákok döntő többségénél (72,2%) az IKSZ-es munka révén megjelenik a

egyetért – 43,5%; teljes mértékben egyetért – 16,4%). A diákok 64,2%-a szerint ők maguk nem aktív résztvevői a programoknak. Ezzel szemben a diákok 66,2%-a szívesebben venne részt olyan IKSZ-ben, ahol több játékos feladatot/szerepet kapnának és használhatnák kreativitásukat. Ez gyakorlatilag megfeleltethető a TANTUdSZ program egészségnevelő koncepciójának.

Felmérésünkben szerepelt az a kérdés, hogy a diákok szívesen készítenének-e egyetemistákkal közösen egészségvédő/betegségmegelőző programokat kisebb

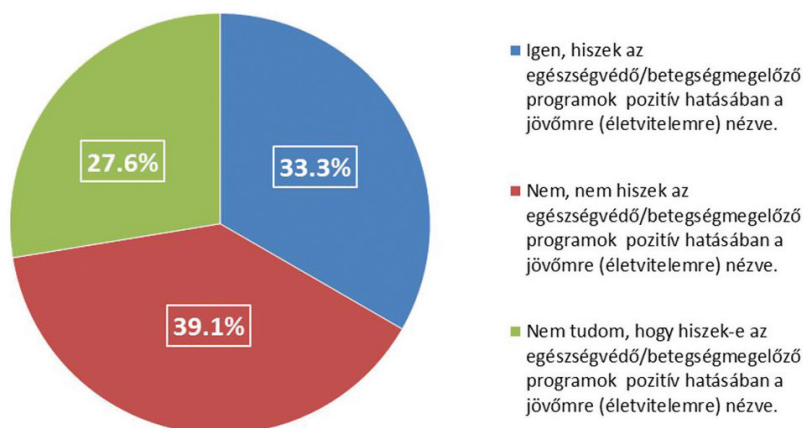
Ez az arány már csak 57,5% azok között, akik nem tudták eldönteni/bizonytalanok voltak, hogy készítenének-e ilyen programokat, míg a biztosan elutasítók csupán 33,3%-a mondta, hogy hisz az egészségvédő programok pozitív hatásában.

Pozitívum, hogy kutatásunk eredményei alapján elmondható, hogy a diákok többségénél konzekvensen megjelenik a „jó segíteni másokon”-attitűd az IKSZ-es munka révén. Az is kirajzolódik, hogy a fiatalok IKSZ-es tapasztalatai bár megoszlának, nagy hányaduk mégis nyitott a kreatívabb megoldások felé.

Az egészségnevelő tanórákat és tanórán kívüli programokat illetően kiderült, hogy a diákok jelentős százaléka egyáltalán nem volt ilyen foglalkozása az elmúlt tanévben, illetve az is, hogy a megtartott egészségnevelő programok számának évfolyamonkénti megoszlása rendkívül változó. Ez utóbbi eredményhez elengedhetetlen megjegyezni, hogy ezeknek a programoknak folyamatos képzést, tudásátadást és tapasztalatszerzést kellene nyújtaniuk a különböző évfolyamok számára, igazodva az eltérő életkori igényekhez. A programok kivitelezésénél és a módszertan meghatározásánál kiemelten fontos lenne, hogy ezek az órák interaktívak legyenek, ezzel is közelítve a mai Z generációs fiatalok igény szintjéhez. Az egészségnevelő programok ne csak tapasztalat- és tudás-szerzést ajánljanak a fiataloknak, hanem élményszintű foglalkozásokat is jelentsenek. Mindkét kutatásunkból kiderült, hogy a diákok több mint egyharmada nagyon szívesen készítené egyetemistákkal közösen egészségvédő/betegségmegelőző programokat kisebb gyermekeknek az IKSZ keretein belül, amely megegyezik a jövőbeni TANTUdSZ program koncepciójával. A középiskolások nagy hányada szerint az egészségnevelő programoknak kifejezett pozitív hatása lehetne életmódjukra és jövőjükre nézve, de véleményünk szerint ez a tudásátadás csak korosztály-specifikusan, megfelelően szelektált témákkal és a fiatalok igényeihez igazodó interaktív, élményközpontú pedagógiai módszertannal történhetne.

Mindezek még jobban alátámasztják a TANTUdSZ program létjogosultságát és szükségességét.

HAJDÚ ZSÓFIA, FEITH HELGA



**Az egészségvédő/betegségmegelőző programok hatására adott válaszok azok körében, akik elutasítják az egyetemistákkal közösen készítenő programokat (N=87)**

„jó segíteni másokon” hozzáállás.

Meglepő módon a diákok 39,2%-ának egyáltalán nem volt egészségvédő/betegségmegelőző témával foglalkozó iskolai tanórja vagy iskolán kívüli programja a 2014/2015-ös tanévben. Ezen felül az is kiderült, hogy erős összefüggés van a programok léte és az egyes évfolyamok között. A 11. évfolyamosok 73,4%-a jelezte, hogy volt az előző tanévben iskolai vagy iskolán kívüli egészségvédő, betegségmegelőző témákkal foglalkozó programja. Míg a másik két évfolyamból a diákok körülbelül fele jelezte, hogy volt ilyen programja (10. évfolyam – 54,9%; 12. évfolyam – 56,6%).

A megkérdezett diákok 59,6%-a hisz abban, hogy az egészségvédő/betegségmegelőző témákkal foglalkozó programoknak pozitív hatása van a jövőjükre/életvitelükre nézve. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy ezeknek a programoknak igen jelentős hányada a diákok szerint: „csupán egy előadás” (inkább

gyermekeknek az IKSZ keretein belül (annak teljesítésével). A diákok 35,0%-a nagyon szívesen készítené egyetemistákkal együtt ilyen programokat. Az erre a kérdésre adott válaszok és a válaszadók neme között azonban erős összefüggés figyelhető meg, ugyanis a lányok 47,7%-a, a fiúk csupán 23,1%-a készítené szívesen ilyen programokat. A diákok 47,4%-a bizonytalan volt a részvételt illetően. A bizonytalanság okának jellemzően a tapasztalathiányt jelölték meg a fiatalok. Az egyetemisták/felsőoktatási hallgatók felé való pozitív nyitottság egy másik kérdéseinkebből is kiderült, ugyanis a diákok fele (50,6%) szívesen részt venne egyetemisták által vezetett egészségnevelő programokon. Fontos és elgondolkodtató összefüggést találtunk abban a tekintetben, hogy azok a fiatalok, akik nagyon szívesen készítenének ilyen programokat 75,6%-ban jelezték, hogy hisznek az egészségvédő programok pozitív hatásában.